

ROD, MEDIJI I DRUŠTVENE MREŽE:

**KAKO DEZINFORMACIJE
VODE U MRŽNJU I MIZOGINIJU**

Izdavač:

Centar za demokratsku tranziciju (CDT)
www.cdtmn.org

Za izdavača:

Dragan Koprivica

Autori:

Jelena Jovanović
Marko Vukajlović

Podgorica, jun 2025.

SADRŽAJ

Uvod	4
LGBTIQ osobe i “džender” ideologija: Prijetnja tradicionalnim vrijednostima	6
Evropa koja “izumire”: LGBTIQ osobe kao prijetnja opstanku	9
Dezinformacije i strah: Kako se gradi anti-trans narativ	10
Indoktrinacija i sjeme razdora: Feminizam kao prijetnja porodici	13
Žene u javnom životu: Dezinformisanje, targetiranje i diskreditacija	16
Zaključak	20

UVOD

Rodno zasnovane dezinformacije predstavljaju ozbiljan problem jer diskredituju žene i potkopavaju njihov kredibilitet i ugled u društvu, često se koriste kao alat za promovisanje određenih političkih ili ideoloških ciljeva, dok žene nerijetko postaju primarne mete zbog seksualnih motiva i mizoginije.

Takve kampanje doprinose političkoj polarizaciji i stvaraju neprijateljsko okruženje, a dezinformacije utiču na mentalno zdravlje i dobrobit žena, što ih čini podložnijima stresu i anksioznosti. Kao rezultat, žene se često povlače iz javnog života i suočavaju se sa većim izazovima u ostvarivanju svojih prava i sloboda, što već godinama pokazuju brojna [istraživanja](#).

Rodno zasnovane dezinformacije usmjerene su i protiv osoba čiji rodni identitet odstupa od tradicionalnih normi uključujući marginalizovane grupe poput LGBTIQ zajednice, a prate ih i brojni manipulativni narativi i teorije zavjere koji se predstavljaju kao borba protiv "rodne ideologije", borba za odbranu porodičnih vrijednosti ili borba protiv "devijantnog Zapada". Problem se ogleda i u tome što kreatori dezinformacija iskorišćavaju postojeća uvjerenja o rodu, kao i činjenicu da javnost ima jake emocije u vezi sa ovom temom, što se nameće kao idealna polazna tačka za kapitalizovanje straha i anksioznosti koji postoji povodom određenih trenutnih društvenih pojava i generalnog nezadovoljstva sistemom. Nerijetko se dezinformacije, koje recimo targetiraju žene ili LGBTIQ osobe, koriste i za senzacionalističko i "klikbejt" novinarstvo i privlačenje publike bilo da je riječ o online portalima ili potpuno anonimnim stranicama na društvenim mrežama.

Osim toga, od krucijalne važnosti je naglasiti da ovakve kampanje dezinformisanja ne štete samo onima koji su instrumentalizovani, već je riječ o uticaju na društvo u cjelini što za krajnji cilj ima stvaranja opšteg i kontinuiranog osjećaja krize i propadanja društva, mobilisući tako građane i građanke za anti-demokratske agende.

Ono što počinje kao napad na prava pripadnika/ca ugroženih zajednica brzo prerasta u širi napad na prava i slobode svih pojedinaca u društvu.

Upravo ove teme u fokusu su istraživanja koje je pred vama, a nastalo je iz potrebe za sveobuhvatnim razumijevanjem kako se ovakvi narativi šire kroz tradicionalne medije, ali i društvene mreže.

Istraživanje je zasnovano na analizi medijskih sadržaja objavljenih u periodu od januara do decembra 2024. godine, kako bi se osigurala aktuelnost i relevantnost podataka, a obuhvata neke od medija čiji su tekstovi često predmet rada redakcije Raskrinkavanje, uključujući domaće portale kao što su In4s, Borba i Aktuelno, kao i regionalne i međunarodne medije poput Alo.rs, Novosti, Kurir, RT i Sputnik. Dodatno, kroz korišćenje digitalne arhive medijskih sadržaja, analizirani su i drugi mejnstrim mediji u Crnoj Gori.

Monitoringom nabrojanih medija u 2024. godini smo identifikovali više od 85 medijskih članaka koji su sadržali rodno zasnovane dezinformacije ili obmanjujuće i manipulativne tvrdnje. Pored toga, istraživanje obuhvata i više od 90 članaka objavljenih na portalu Raskrinkavanje u prethodnih pet godina u kojima su analizirane i dokazane kao netačne ili manipulativne brojne rodno zasnovane dezinformacije.

U nastavku slijedi pregled najčešćih dezinformacionih narativa, koji su proistekli iz istraživanja, kao i brojni primjeri medijskih manipulacija, ali i teorija zavjera čiji su izvor dominantno društvene mreže.

LGBTIQ osobe i tzv. "džender" ideologija: Prijetnja tradicionalnim vrijednostima – ovaj narativ pokušava LGBTIQ osobe i rodnu ravnopravnost predstaviti kao opasnost za tradicionalne porodične i društvene vrijednosti, ali i homogenizuje društvo u borbi protiv zamišljenog neprijatelja.

Evropa koja "izumire": LGBTIQ osobe kao prijetnja opstanku – LGBTIQ osobe se povezuju sa demografskim izumiranjem, širenjem smrtonosnih virusa, organizovanjem protesta ili recimo sprečavanjem ekonomskog razvoja. Ujedno, njime se pokušavaju nametnuti anti-EU stavovi, ali i predstaviti anti-LGBTIQ stavove kao borbu protiv zapadnog imperijalizma.

Dezinformacije i strah: Kako se gradi anti-trans narativ – ovaj narativ se temelji na širenju dezinformacija i straha kako bi se transrodne osobe prikazale u negativnom svijetlu.

Indoktrinacija i sjeme razdora: Feminizam kao prijetnja porodici – feminizam se u ovom narativu prikazuje kao ideologija koja namjerno uništava porodicu i podstiče društveni razdor.

Žene u javnom životu: Dezinformisanje, targetiranje i diskreditacija – Ovaj narativ uključuje širenje lažnih informacija što u krajnjem ima za cilj da umanjí ulogu i uticaj žena u društvu.

LGBTIQ osobe i “džender” ideologija:

PRIJETNJA TRADICIONALNIM VRIJEDNOSTIMA

Jedan od najučestalijih narativa koji se prožima u objavama na društvenim mrežama i pojedinim medijima jeste taj da se LGBTIQ osobe žele prikazati kao promoteri “nakaradnih” evropskih i zapadnih vrijednosti, koje su u suprotnosti sa tradicionalnim. U tom diskursu se LGBTIQ prava i rodna ravnopravnost predstavljaju kao nametnuti koncepti, koji ugrožavaju tradicionalnu porodicu i društvene norme, a njihovo širenje se povezuje sa moćnim globalnim elitama.

Mediji i pojedinci često koriste dezinformacije i lažne vijesti kako bi tvrdili da LGBTIQ zajednica ima skrivenu agendu za destabilizaciju institucija i indoktrinaciju djece. Ovaj narativ često koristi dehumanizujući jezik i predstavlja LGBTIQ osobe kao opasnost za društvo, što podstiče netoleranciju i osnažuje ograničavanje ljudskih prava.

Teme tradicionalne porodice i društvenih vrijednosti uvijek su visoko na ljestvici medijskih i drugih interesovanja u Crnoj Gori i regionu, pa je neizbježno da se u njima pomenu i LGBTIQ osobe i “džender” ideologija koji su predstavljeni kao pošast koja će razoriti naša društva, a koja za cilj imaju da zavedu one najslabije – djecu.

Svemu ovome treba dodati da, kako Crna Gora, tako i ostale zemlje regiona, nijesu baš bastioni političkog i ekonomskog prosperiteta, odnosno da je stanje u društvu izuzetno kompleksno. Problema je na pretek, ali tradicionalna porodica i društvene vrijednosti u ovom kontekstu nekako često imaju primat nad svim drugim gorućim pitanjima.

Neki regionalni mediji pišu da se “džender” ideologija infiltrirala u škole, pa čak i vrtiće, i da se djeca uče “tome da budu nastrana” i sve osim – djeca. Međutim, analizom takvih medijskih natpisa dolazi se do zaključka da se radi o klasičnoj manipulaciji činjenicama, ili čak i lažnim vijestima, a gotovo neizostavno – teorijama zavjere.

Tako smo imali primjer, odnosno upozorenje portala IN4S, da ne ulazimo u EU, jer nas tamo čekaju čemer i jad, odnosno, da LGBTIQ i farmaceutska industrija čekaju našu djecu u školskim klupama. [Objašnjenje](#) za to je jedan primjer koji dolazi iz Rijeke, a problematizuje se predmet “Zdravstveni odgoj”, koji je uveden kao eksperimentalni u šest škola i to kao vannastavna aktivnost. Međutim, neki portali su to problematizovali na način da su ga predstavili kao “sadržaj koji sadrži brojne primjere feminističke i LGBTIQ propagande”. Iako sami tekst ne sadrži nikakav opipljiv dokaz ili objašnjenje koje bi moglo biti u skladu sa naslovom, jedan od zaključaka glasi da materijali za ovu eksperimentalnu vannastavnu aktivnost: “ne samo da promovišu liberalne ideje, već ih postavljaju kao jedine prihvatljive, što u velikoj mjeri utiče na formiranje svetonazora mladih.”

Na sajtu grada Rijeke potpuno druga priča.

U [saopštenju](#) povodom uvođenja ove vannastavne aktivnosti se kaže: “Učenje i poučavanje unutar ove izvannastavne aktivnosti bit će organizirano kroz četiri tematska područja – Zdravi stilovi života, pravilna prehrana i tjelesna aktivnost, Mentalno zdravlje – emocionalna i socijalna dobrobit djece i mladih, Seksualno i reproduktivno zdravlje te rodna ravnopravnost i Prevencija ovisnosti i rizičnih ponašanja... Ovim programom Grad Rijeka postaje prva jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj koja želi raditi na razvoju zdravstvene pismenosti djece i mladih kroz cjelovit pristup učenju o svim aspektima zdravlja kako bi doprinijela dobrobiti svih građana i građanki.”

Riječani, dakle, žele da pomognu svojoj djeci da budu zdrava i da razgovaraju i o nekim temama koje su možda tabu. Ali, pobornici teze o “džender” ideologiji ovo vide kao prijetnju, i ne samo to – već se otvoreno protive sprovođenju pomenutih vannastavnih aktivnosti, odnosno programima koje oni obuhvataju.

Još jedan od ljudi koji izlaz vidi u vjeri je vjerovatno i najpoznatiji teoretičar zavjere na ovim prostorima – Saša Borojević. On je [sporio](#) jedan program koji se sprovodi u vrtiću u Temerinu. Borojević smatra da se “mališani” “podučavaju” da dečak može da ostane u drugom stanju, da devojčica može da se zaljubi u drugu devojčicu, da svako može da ima “dva tate i dvojicu mama”, iako to apsolutno nije cilj, niti sadržaj projekta “[Genderebst](#)”, koji se sprovodio u Temerinu. U svoj toj priči Borojević ističe da mora da se prestane sa “džender” ideologijom i da se u vrtiće pod hitno mora uvesti vjeronauka.

Da on, naravno, nije govorio istinu, potvrdili su i iz uprave vrtića:

“Ovaj projekat se ni na koji način nije bavio temom rodnog identiteta, te stoga nikakve ideje tog tipa nisu ni implementirane ka deci niti je to bila tema ovog projekta. Njima je rodna ravnopravnost približena kroz razgovor o emocijama, da su i dečacima i devojčicama dostupna sva zanimanja i svi sportovi, kao i da se poslovi ne dele na muške i ženske. Pojedini komentari na društvenim mrežama su plod zlonamernih pokušaja da se nanese šteta našoj predškolskoj ustanovi. Nije postojala obuka za vaspitače, a roditelji, članovi saveta, bili su upoznati sa projektom i niko se tome nije protivio”, saopšteno je iz vrtića.

U svemu su najviše “nastradali” zaposleni u vrtiću, koji su [dobili](#) uvrede i prijetnje.

Borojević je na istu ili sličnu temu [govorio](#) na drugom mediju, kada je podijelio “šokantnu” tvrdnju, da je čovjek iz Novog Sada dobio starateljstvo nad djecom zato što se na sudu izjasnio kao nebinarna osoba. I tu je iskoristio priliku da pomene vrtić u Temerinu. Međutim, prostom pretragom sudske odluke o nebinarnom ocu iz Novog Sada ne dolazi se do bilo kakvih podataka. Uzimajući u obzir Borojevićev [istorijat širenja laži i teorija zavjere](#), nameće se zaključak da ni ovoga puta nije govorio istinu.

Na tom fonu imamo primjere, od kojih su neki i više puta istraživani i za koje je dokazivano da nijesu tačni, a njima se bavio i naš portal. Na društvenim mrežama više puta je bila viralna dezinformacija je da je u Njemačkoj otvoren LGBTIQ vrtić za djecu. U pitanju je neistina. [Radi se](#) o instituciji koja ima drugačiji koncept, gdje se zagovara inkluzivnost i poštovanje različitosti. U ovim vrtićima, LGBTIQ teme su prosto vidljivije i nisu “zabranjena tema”, ali to ne znači da tjeraju djecu da se sa tri ili četiri godine opredijele u pogledu seksualne orijentacije. Takođe, kriterijum za prijavljivanje djece u ovaj vrtić nije rodno ili seksualno opredjeljenje – roditeljima se u obrascu za prijavljivanje ne postavlja pitanje o seksualnom ili rodnom identitetu njih ili njihove djece. Zatim se pisalo o dječijoj “gej paradi”, a zapravo se [radilo](#) o karnevalu u Španiji, gdje su učestvovala i djeca, a jedan od segmenata manifestacije je bila i kritika političkih struja u Španiji. Mogli smo čitati i o tome da se medicinske škole u SAD preusmjeravaju na tretmane za promjenu pola kod djece najranijeg uzrasta, ili da u Njemačkoj policija oduzima djecu islamske vjeroispovijesti jer su kod kuće učeni da homoseksualnost i transrodnost nijesu prihvatljivi... Ponovo – [ovi slučajevi](#) nijesu istiniti. Irski učitelj Inok Burk godinama puni stupce medija i stranica koje se bave ovim narativima, jer je navodno šikaniran zato što vjeruje u boga i zato što je “odbio da indoktriniše djecu u LGBTQ”. On je zapravo prethodno otpušten iz jedne škole jer je odbijao da prepozna novi identitet transrodnog učenika, nakon čega mu je izdata zabrana prilaska školi, koju je on kršio, pa je [uhapšen](#).

Dakle, kada se podvuče crta, propagira se narativ da postoje neke globalne elite koje žele da proguraju svoju propagandu, koja će najviše uticati na djecu.

Svi ovi primjeri govore ono što malo ko želi da kaže otvoreno: politike otvorenosti, inkluzivnosti, učenje mladih ljudi da budu otvoreniji i tolerantniji u dijelu javnosti se posmatra kao perversnost i stranputica, uvijeno u priču o udaru na porodicu i tradicionalne vrijednosti. U cijeloj priči žrtve su – upravo djeca, kojima ne pružamo dovoljno razumijevanja, informacija, prostora da sami formiraju mišljenje o ovoj temi. Međutim, tu se otvara novi front, koji postavlja pitanje: da li zapravo ovom pričom, laganjem i manipulisanjem javnosti, kako roditelja, tako i djece, uopšte možemo govoriti da nam je cilj da ih zaštitimo? Odgovor se sam nameće.

Evropa koja “izumire”:

LGBTIQ OSOBE KAO PRIJETNJA OPSTANKU

Sljedeći narativ koji se često koristi protiv LGBTIQ osoba jeste taj da ih teoretičari zavjere prikazuju kao uzročnike društvene nestabilnosti, širenja bolesti i čak demografskog izumiranja. U ovom diskursu, LGBTIQ zajednica se demonizuje kroz tvrdnje da su „degenerici” i proroci kraha civilizacije, te se optužuju čak i za izazivanje nekih globalnih problema.

Pojedini mediji šire dezinformacije, povezujući ovu zajednicu sa širenjem smrtonosnih virusa, organizovanjem protesta ili recimo sprečavanjem ekonomskog razvoja. Ovakve tvrdnje se prenose bez ikakvih dokaza, a cilj im je da izazovu strah i netrpeljivost prema LGBTIQ osobama, predstavljajući ih kao prijetnju opstanku društva.

Borba za prava pripadnika/ca ove zajednice se konstantno napada i to uglavnom iz jednog centra, koji ima Crveni trg, ali i kroz njegove proksije. Cijela priča je sadržana u tome da se radi o “pokvarenim” ljudima, koji su nastrani i koji Zapad vode ka Armagedonu, jer na drugoj strani potiru postulate takozvanih istinskih porodičnih vrijednosti.

Ruski mediji, pa zatim i crnogorski i srpski koji imaju proruski predznak, ne propuštaju priliku da se obru na ovu zajednicu. Tako su je [krivili](#) za sprečavanje kopanja litijuma u Srbiji, [organizaciju protesta](#) u Crnoj Gori, [ukidanje Vaskrsa](#), [širenje](#) smrtonosnih virusa itd.

Sve navedeno uklapa se u širi narativ – LGBTIQ osobe krive su za propast svijeta.

Najočigledniji primjer za to bilo je otvaranje Olimpijskih igara (OI) prošle godine u Parizu. Regionalne redakcije nijesu imale više zabave odavno. Nizali su se naslovi poput: “[Svečani krah zapadne civilizacije – u direktnom prenosu](#)”, “[Scene sa otvaranja OI u Parizu zgrozile svijet](#)”... Sporio se napad na hrišćanstvo i navodno izrugivanje Posljednjoj večeri, a nizali su se i [narativi](#) da OI slave satanizam i transhumanizam. Ali, kao što se navodi u [jednoj od analiza](#) Raskrinkavanja, motiv za takve navode bili su transfobija, nacionalizam i dezinformacije. Dodatno, imale su za cilj izazivanje panike, opšte krize, ali i “sluđivanje” građana zarad nekih drugih ciljeva.

U napadu na LGBTIQ zajednicu u analiziranom periodu prednjačio je Sputnik Srbija, koji se teme o poštovanju ljudskih prava dotakao kroz naslove poput: “[Duma o transrodnoj tranziciji na Zapadu: Rusija neće slediti put koji vodi degeneraciji nacija](#)”, ili “[Brisanje čovečanstva – nova normalnost rodne senzitivnosti](#)”.

LGBTIQ aktivistima nije pomoglo ni to što je rusko ministarstvo pravde podnijelo tužbu u kojoj traži da se „međunarodni LGBTIQ pokret” označi kao ekstremistički jer sije „društveni i vjerski razdor”, što su ovdašni mediji zdušno [prenijeli](#). Na tom fonu je i izjava slovačke ministarke kulture Martine Šimkovičove, koja [kaže](#) da Evropa izumire zbog LGBTIQ osoba.

Ovaj narativ često koristi emocionalne i strahom ispunjene poruke kako bi izazvao osudu i sumnju prema LGBTIQ osobama. Takve kampanje koriste stereotipe i dezinformacije kako bi stvorile osjećaj prijetnje društvenom poretku.

Dezinformacije i strah:

KAKO SE GRADI ANTI-TRANS NARATIV

Dolazimo do sljedećeg dezinformativnog narativa koji u središte stavlja transrodne osobe. Brojni primjeri iz našeg istraživanja pokazuju da se protiv transrodnih osoba koriste razne vrste dezinformacija, uključujući potpuno izmišljene priče, čime se stvara slika da su trans osobe opasne, odgovorne za razne društvene probleme ili su čak dio nekog globalnog plana za promjenu društvenih vrijednosti.

Dezinformacije se često šire kroz senzacionalističko medijsko izvještavanje i objave na društvenim mrežama, gdje se trans osobe krive za sve moguće negativne događaje, od avionskih nesreća do (ponovo) navodnog nametanja rodne ideologije djeci. Ovi narativi koriste strahove i predrasude publike, šireći potpuno netačne informacije, informacije izvučene iz konteksta ili teorije zavjere, pa često i bizarne tvrdnje koje su sa aspekta faktčeka potpuno irelevantne, ali učvršćuju anti-trans narative.

Osim toga zabilježili smo i manipulativne objave koje u središte stavljaju priču i slobodno možemo reći pravu istragu o tome ko je biološki muškarac, a ko žena, ko ima "muške crte lica", ko je promijenio pol... Ovakve objave su često ukorijenjene u mizoginiji, transfobiji i homofobiji. Obično nastaju na nekom od stranih govornih područja, a naše istraživanje je pokazalo da su "mete" često i supruge pojedinih svjetskih lidera, što govori u prilog tome da je riječ o pokušajima diskreditacije njihovih supružnika u očima birača. Ipak, kao takve dio su i šireg narativa kojim se targetiraju transrodne osobe, pokušava im se pripisati da su na prikrivenim pozicijama moći, da donose važne odluke, da upravljaju važnim procesima i slično..

A primjeri su brojni.

Dakle, zabilježili smo objave u kojima se trans osobe optužuju da izazivaju [avionske nesreće](#), promovišu transrodnost među našom djecom "poturajući" [trudne muške lutke](#), a u dosluhu su i sa svjetskim moćnicima koji putem hrane, recimo banane, žele uticati na nivo testosterona u našem organizmu i [promijeniti nam pol](#).

Pogađate - u pitanju su potpuno netačne i neutemeljene informacije. Helikopterom američke vojske koji se sudario sa putničkim u Vašingtonu još početkom godine, kada je poginulo 67 osoba, nije upravljala transrodna osoba. Sve i da jeste, nužno je naglasiti da ne postoji ni jedan jedini dokaz koji govori o tome da transrodnost utiče na motoričke sposobnosti ili neke druge karakteristike pojedinca. Dodatno, ukoliko bi se ovakva ili slična tragedija i dogodila, ona ne bi smjela biti iskorišćena za to da se na ovakav način targetiraju pripadnici/e jedne zajednice, jer to nije informacija koja je od javnog značaja, ukoliko ne postoji opravdana potreba za tim. Vijest o transrodnim lutkama potekla je sa [satiričnog portala](#) i nema za cilj promovisanje transrodnosti među djecom, niti se ova lutka nalazi u prodaji. I priča o promjeni pola putem hrane je potpuno izmišljena, netačna, a vuče korijene još iz 2010. godine, kada je pogrešno protumačena [studija](#) jednog američkog biologa koja je urađena na žabama.

Osim ovakvih objava, bavili smo se i tvrdnjama da je bivši američki predsjednik Džo Bajden za pomoćnika ministra zdravlja tokom pandemije koronavirusa izabrao transrodnu osobu "koja promovira orgije". [Ispostavilo](#) se da zaista jeste bila u pitanju transrodna osoba, Rejčel Levin, sekretarka za zdravstvo u saveznoj državi Pensilvanija, a da je taj organ izdao uputstva kako se zaštititi od Covida19 ukoliko se upražnjava grupni seks. To svakako nije značilo da je Levin "promovisala orgije", već da je realnost da se grupni seks dešava, o čemu je administracija imala podatke, i da je bitno zaštititi se od virusa, na šta su i ukazale zdravstvene vlasti i izdale uputstva.

Poseban prostor za satanizovanje, ismijavanje i napadanje transrodnih osoba otvorile su i prošlogodišnje Olimpijske igre održane u Parizu, što smo prethodno i pomenuli. I to najviše zahvaljujući učešću alžirske bokserke [Imane Kalif](#) koju su mediji i korisnici društvenih mreža proglasili muškarcem kojem je nakon promjene pola dozvoljeno da se na OI takmiči u ženskoj konkurenciji – sve to uz ogromne količine transfobije, negativnih komentara, ali i medijskog senzacionalizma i neetičnog izvještavanja. Uprkos tome što su joj tražili [fotografije iz djetinjstva](#), prenosili svjedočenja roditelja, predlagali da [skine veš](#), da uđe u ring sa muškarcima – Iman Kalif je bila i ostala žena.

Da nije riječ o usamljenom slučaju "razotkrivanja" nečijeg pola govore i brojni drugi primjeri koje je naša redakcija zabilježila. Pa smo tako u pojedinim medijskim, ali i objavama na društvenim mrežama nailazili na tvrdnje da je prva dama Francuske Brižit Makron [rođena kao muškarac](#), a kao dokaz za ovakve tvrdnje [korišćena je i fotografija](#) koja prikazuje navodno Brižit iz mladih dana. Međutim, ta fotografija nije prikazivala Brižit Makron već je editovana, a originalna fotografija je nastala 2019. godine i prikazuje portret mladića koji nema nikakve veze sa prvom damom Francuske.

Muške crte lica pojedini korisnici društvenih mreža pronalazili su i na licu nekadašnje prve dame Sjedinjenih Američkih Država (SAD), Mišel Obame. Upoređivali su njene fotografije iz djetinjstva, pojedine i [fotošopovali](#), a kako bi "potvrdili" svoje tvrdnje o transrodnoj prvoj dami iskoristili su jedan govor Baraka Obame, koji je modifikovan, isječen i stavljen u [pogrešan kontekst](#). U njemu Obama se obraća Majklu – navodno supruzi Mišel koja je, kako se to valjda insinuiira, nosila to ime ranije. Međutim, Obama se nije obraćao svojoj "transrodnoj supruzi", već je pomenuo sina jednog admirala čije je ime – Majkl.

U okviru ovog istraživanja kratko ćemo se osvrnuti i na Zakon o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja koji, uprkos brojnim obećanjima i preuzetim obavezama od strane Vlade Crne Gore, još uvijek nije usvojen u Skupštini Crne Gore. Zakon je, između ostalog, trebalo da omogući transrodnim osobama da legalno promijene oznaku pola i jedinstveni matični broj u dokumentima bez potrebe za operacijom i sterilizacijom, koja je trenutno preduslov za to. Zakon su pratile brojne reakcije od kojih su pojedine bile izrazito negativnog karaktera uz prisustvo **manipulativnih tvrdnji i dezinformacija**, koje su sa sobom donijele i govor mržnje prema pripadnicima LGBTIQ populacije, kao i neetično i senzacionalističko medijsko izvještavanje.

Pa evo samo nekoliko primjera koje smo zabilježili monitoringom:

DA li će Crnogorci uspeti da se odbrane od najnovijeg udara na njihov identitet, porodicu i korene, ili će one vrednosti koje su nasledili od svojih predaka baciti u Moraču? (Novosti)

“Rodna fluidnost” stigla i u crnogorsko pravosuđe: Kakve se opasnosti kriju iza tzv. Rodne ravnopravnosti (IN4S)

Pripreme Crne Gore za EU: Svaki Crnogorac i Crnogorka imaće pravo da biraju kog su pola (Borba)

U Crnoj Gori, izrešetanoj agentima LGBTid ideologije kao što je i Srbija, Hrvatska i mnoge druge države, nema Miše Đurkovića i sličnih njemu. I u Crnoj Gori usvojeni su antiporodni zakoni, ili zakoni sa barem antiporodičnim elementima, kao i u Srbiji. (Borba)

Neka bude što biti ne može! Đetići će moći da biraju kog su pola – jednom godišnje (Sputnik)

Manipulativni naslovi i tekstovi poput ovih podstiču negativne reakcije i govor mržnje prema transrodnim osobama, koje su najčešće utemeljene na iskrivljenim ili lažnim činjenicama. Sve ovo vodi jačanju anti-trans narativa, otežavajući njihovo prihvatanje i zaštitu prava pripadnika/ca ove zajednice u društvu.

Dodatno, ovakvi narativi podstiču diskriminaciju, čineći transrodne osobe izloženim verbalnim i fizičkim napadima, što im otežava svakodnevni život i dostupnost osnovnih prava, ali i štete mentalnom zdravlju LGBTIQ osoba i smanjuju otvorenost društva prema različitostima.

Indoktrinacija i sjeme razdora:

FEMINIZAM KAO PRIJETNJA PORODICI

Dez informativni narativi o feminizmu često se šire kroz propagandu i govor mržnje, pri čemu se feministički pokreti prikazuju kao prijetnja tradicionalnim vrijednostima, porodici i društvenom poretku. Ovakvi narativi tvrde da feminizam uništava brakove, odvaja žene od majčinske uloge i podstiče mržnju prema muškarcima, koristeći nostalgiju za prošlim vremenima i ignorišući strukturalne probleme koje žene doživljavaju.

Ovakvi narativi se šire kroz medije i društvene mreže, a njihov cilj je da izazovu strah i nesigurnost u društvu, čime se feminizam predstavlja kao strani ili globalni projekat koji ruši domaće vrijednosti i destabilizuje porodicu.

Feminizam je istorijski pokret koji je nastao iz težnje za jednakošću žena u društvu, za ostvarivanjem prava žena na obrazovanje, političko angažovanje, pravo na rad i pristup društvenim resursima.

Ali, ne misle svi tako. Postoje i oni koji šire tvrdnje da je **feminizam** izum čuvene američke porodice Rokfeler "sa ciljem uništenja bračne zajednice i porodice". I ne samo što tako misle, već i nas pokušavaju ubijediti u ove tvrdnje i to izmišljajući određene citate i pripisujući ih nepostojećim osobama. Ovakve tvrdnje se potom unapređuju i nadograđuju pa tako dobijemo teoriju zavjere da je navodna Rokfelerova indoktrinacija (koja uči mlade djevojke da mrze muškarce i da ne žele imati djecu) odgovorna i za **nizak prirodni priraštaj Grčke**. Ipak, **stručnjaci** ukazuju da se niska stopa nataliteta u Grčkoj može pripisati nekoliko faktora kao što su nivo obrazovanja, ekonomska nestabilnost, nezaposlenost žena i nedostatak napora vlade da podstakne proširenje porodice, ali i emigracija, starenje stanovništva i sl.

A, evo još jednog primjera.

"Ekstremno feministički skup" – ovim riječima su **pojedini crnogorski mediji** izvijestili o prošlogodišnjem osmomartovskom maršu, optužujući pojedine učesnice marša za govor mržnje – i to samo zbog toga što su nosile transparent "odvojite državu od crkve". A može li se ova poruka smatrati govorom mržnje? Naravno da ne. Ustav Crne Gore jasno propisuje – vjerske zajednice odvojene su od države. To prosto znači da je Crna Gora, prema Ustavu, sekularna država.

Monitoringom smo uočili i nekoliko dezinformacija koje su se odnosile na prava žena na abortus, ili recimo prava žena na učešće u politici. Pa smo tako imali tvrdnje da je **abortus u potpunosti zabranjen u SAD-u**, ali i recimo tvrdnje da američki kandidati za predsjednika polažu zakletvu na masonskoj Bibliji po kojoj **žena ne može biti predsjednik SAD**, što je prilično apsurdno.

Ovakve i slične dezinformacije i teorije zavjere često koriste emocionalno nabijene teme, kao što su porodica i tradicionalne vrijednosti, kako bi izazvale reakciju kod publike. Kroz takve dezinformacije, teoretičari zavjere grade narative koji privlače pažnju i šire nepovjerenje u društvene promjene, vodeći ljude ka zaključcima bez utemeljenja u stvarnosti.

Ukoliko pogledamo ove i slične manipulativne narative ne može nas iznenaditi to što recimo [više od 40 odsto](#) građana i građanki Crne Gore smatra da feminizam ima za cilj razbijanje porodice, sa tim se ne slaže njih 34,9 odsto, dok 23,9 odsto kaže da ne zna.

Svaki pokušaj da se feminizam prikaže kao sredstvo za “kontrolu društva” predstavlja pogrešno tumačenje ovog pokreta i omalovažava dugogodišnju borbu žena za osnovna prava.

On da radi, ona da podiže decu

U kojoj mjeri je crnogorsko društvo patrijarhalno, a shvatanje žena i njihove uloge u društvu pogrešno, pokazuju i sljedeći primjeri. Naime, u našem istraživanju osvrnuli smo se i na izjave nekoliko pojedinaca koji javno i bez zadržke iznose određene stavove koji su krajnje seksistički.

Riječ je o osobama koje imaju određenu reputaciju u društvu, s vremena na vrijeme dobijaju medijski prostor (čak i cijele televizijske emisije), a kao kanal komunikacije najčešće koriste društvene mreže, gdje njihove objave postaju viralne, uz veliki broj reakcija, ali i komentara drugih korisnika.

Tako na mrežama možemo pročitati objave u kojima se tvrdi da su jedina zaštita za žene i djecu od zlih muškaraca – dobri muškarci.

“Ako hoćete da imate bezbjedno i uređeno društvo batalite se osnaživanja žena i institucija sistema nego se pomirite sa tim da dobri i moralni muškarci treba da se pitaju i da vode društvo i to je jedini izlaz iz ovog ludila”, jedna je od poruka.

Tu su i dobronamjerni savjeti, prigodne čestitke....

“Poruka svim devojkama – ne traćite svoju mladost u ludosti. Udajte se rano i stvarajte porodicu, jer ako to ne učinite čeka vas život ispunjen usamljenošću i prazninom”.

“Žene danas preziru i odbacuju muškarce koji bi htjeli da ih učine suprugama koje brinu o djeci i domu i biraju muškarce koji ih čine samohranim majkama”.

“Bez dobrih i ozbiljnih muškaraca ne bi postojala ženska prava. Dobri i ozbiljni muškarci stvaraju sigurno društvo i štite žene i djecu. Tako da drage dame, srećan vam osmi mart, a za sve što imate zahvalite dobrim muškarcima pored sebe”.

Pojedine objave koje smo evidentirali na mrežama targetiraju osobe koje se bave zaštitom žena i žrtava nasilja. U tim objavama građanske aktivistkinje i zaposlene u nevladinom sektoru nazivaju se licemjernim, hijenama, lešinarkama, dvoličnim, nemoralnim...

“Imate dvije opcije: da stvarate i održite zdravu porodicu, pravilno odgajate djecu i starate se o njihovom obrazovanju u skladu sa univerzalnim ljudskim vrijednostima (koje pojedini nazivaju tradicionalnim, pa čak i pogresno, konzervativnim pristupom), ili da podržite javno iskazivanje razvrata, bluda, nemorala i bolesti pod plastom demokratije i univerzalnih ljudskih prava, koje promovisu (za pare) danasnje NVO za navodnu zastitu tih prava, na celu sa pojedinim zenturacama sa muzevima samo na papiru (od njih izdvajam dame) i javno deklarisanim nastranoidima, koji redom poticu iz disfunkcionalnih porodica i kojima je mogao samo u nesrecnom drustvu, kakvo je nase, biti dat bilo kakav javni prostor, a kamoli znacaj. Pa izvolite, izaberite!” – ovako glasi samo jedna od spornih objava, a evidentirali smo ih na desetine.

Kao što smo naglasili riječ je o sadržaju koji ostvaruje veliku vidljivost i uticaj, naknadno se dodatno “šeruje” i komentariše – bez ikakve odgovornosti za izrečene tvrdnje, koje prate uvrjedljivi i diskriminišući komentari.

Žene u javnom životu:

DEZINFORMISANJE, TARGETIRANJE I DISKREDITACIJA

U Crnoj Gori, uprkos određenim iskoracima, i dalje ne možemo govoriti o dovoljnoj političkoj participaciji žena, a patrijarhalni stavovi, predrasude i nedovoljan interes partija ključne su prepreke za njihovo aktivnije bavljenje politikom. Pojedina [istraživanja](#) pokazuju da je devet od deset političarki bilo diskriminisano samo zato što su žene, dok je sedam od deset iskusilo neki vid nasilja.

Osim toga, političarke i poslanice nerijetko se nađu i na udaru dezinformacija, a žrtve su i medijskog targetiranja, pokazuju brojni primjeri iz našeg istraživanja, predstavljeni u skladu sa prethodno određenom metodologijom.

Naše iskustvo u praćenju ovakvih objava govori i da one neminovno sa sobom donose i veliki broj negativnih komentara, uvreda, ali izazivaju i mizoginiju i govor mržnje bilo da je riječ o komentarima i objavama na društvenim mrežama, ili komentarima samih medijskih izvještaja.

Jedna od onih koje su na svojoj koži osjetile bijes pojedinih korisnika društvenih mreža jeste nekadašnja poslanica Socijaldemokratske partije (SDP), Draginja Vuksanović – Stanković i to zbog izjave koju [nikada nije dala](#). Na Facebook stranicama koje broje po nekoliko hiljada pratilaca našla se njena fotografija iz izjavu da su "izbori na Cetinju pokazali da u Crnoj Gori nema pravog patriotizma", te da su "Belvederci ništa ljudi" i da su je razočarali. Vuksanović Stanković je izvorno kazala nešto potpuno drugačije. Ona je zapravo komentarisala odluku SDP-a da formira vlast na Cetinju sa Starom gardom LSCG, uz „bezuslovnu podršku“ Ure i Demokrata. "Neka niko ne računa da ću pod ruku zajedno sa onima koji kidišu na Crnu Goru! Ni juče, ni danas, ni nikad", poručila je Vuksanović-Stanković, napomenuvši da ima onih „koji će se svim srcem i do kraja boriti za crnogorsko Cetinje i belvedersku Crnu Goru“.

Da dezinformacije ne poznaju ko pripada kojoj političkoj opciji, odnosno da ih šire pristalice i jednih i drugih, pokazuje i slučaj [lažne vijesti](#) koji se odnosio na nekadašnju ministarku prosvjete Vesnu Bratić. Tako je recimo portal Aktuelno, uz konstataciju „dokle seže samovolja Hercegovke koja mrzi sve crnogorsko“ izvijestio da je Bratić izbrisala crnogorski grb sa školskih izvještaja. Ispostavilo se da je u pitanju netačna informacija. Nadležno ministarstvo je saopštilo da nijedan izvještaj nije dat bez državnog grba, odnosno da se koriste formulari koje šalje Zavod za školstvo Crne Gore.

I nekadašnja potpredsjednica Demokratske partije socijalista (DPS) i nositeljka liste „Za evropski Nikšić“, [Sanja Damjanović](#) se našla na meti dezinformacija kada se na društvenim mrežama pojavio tvit u kojem ona navodno, zbog prisustva stranih državljana i epidemiološke situacije (u trenutku trajanja pandemije koronavirusa) poziva glasače koalicije koju predvodi, da na dan izbora ostanu kući. U pitanju je bila montirana fotografija koja je imala za cilj manipulaciju birača.

Primitivnim i nevaspitanim nazvali su pojedini portali glasanje odbornice DPS-a Sonje Milatović na sjednici Skupštine opštine Nikšić, kada su tvrdili da je neprimjereno, pokazujući srednji prst, gestikulirala tadašnjem predsjedniku Skupštine opštine, Nemanji Vukoviću. Ipak, fotografija je [pogrešno interpretirana](#), što je utvrđeno u analizi Raskrinkavanja, a potvrdio je i predsjednik SO Nikšić.

Korak dalje uvijek ide Portal Alo koji je za pisanje svog (manipulativnog i netačnog) teksta iskoristio gostovanje nekadašnje potpredsjednice pokreta URA Jovane Marović u dnevniku beogradske televizije N1. Ne samo da su Marović nazvali "Dritanovom malom bezobraznicom", već su i [izmisli](#) da je Marović kazala da Srbi nemaju šta da traže na Cetinju. Marović te riječi nikada nije izgovorila, već je kazala da u crnogorsku prijestonicu ne bi trebali da dolaze predsjednici Srbije i Crne Gore Aleksandar Vučić i Milo Đukanović.

"Priladnih" epiteta nije falilo ni portalu [Novosti](#) koji je u pristrasnom tekstu izvještavao o poslanici Demokratske partije socijalista (DPS) Aleksandri Vuković Kuč nazivajući je "Milovom perjanicom".

Suvišno je i govoriti o tome da je i u slučaju ovih primjera riječ o objavama koje izazivaju pojačanu pažnju javnosti, a ukoliko se nađu na društvenim mrežama, izlažu žene online targetiranju, negativnim i uvrjedljivim komentarima za koje niko ne snosi odgovornost.

Slične slučajeve smo pronalazili i kada su u pitanju žene iz nekih drugih profesija, poput recimo rediteljke Marije Perović ili folk pjevačice Jadranke Barjaktarović.

Perović koja je na Javnom servisu komentarisala dešavanja u vezi sa ustoličenjem mitropolita SPC Joanikija na Cetinju [pripisana je izjava](#) u kojoj navodno kaže kako su "za razliku od Srba, Crnogorci čisti i imaju sve zube". Naravno da je bila u pitanju izmišljena izjava, jer rediteljka ni u jednom trenutku nije izgovorila ništa slično.

Jedan domaći, ali i pojedini regionalni su po ko zna koji put iskoristili objavu sa društvenih mreža da izmisle priču i plasiraju senzacionalistički naslov kako bi privukli čitalačku publiku u kojem se kaže da je Jadranka Barjaktarević uz ustaški poklič promovisala pjesmu uoči lokalnih izbora u Nikšiću. U pitanju je bila [lažna vijest](#).

Zanimljiv primjer je i kako se jedna navijačica reprezentacije Crne Gore u fudbalu, [ni kriva ni dužna](#), našla na meti uvreda i negativnih komentara. Pojedine domaće desničarske Facebook stranice, a zatim i brojni regionalni portali objavili su informaciju da je djevojka na utakmicu došla u jakni na kojoj su bili istaknuti ustaški simboli, te da je željela da isprovocira državu domaćina – Srbiju. Da su samo malo detaljnije pogledali vidjeli bi da je na jakni vidljiva oznaka jednog modnog brenda, a ne "simbol Oluje i progona Srba". Tako bi izbjegli ne samo targetiranje djevojke koja je navijala za svoju reprezentaciju, već i izazivanje međunacionalne netrpeljivosti širenjem netačnih informacija o ovom slučaju.

Kada su u pitanju medijske objave, u okviru ovog istraživanja, u skladu sa metodologijom, osvrnućemo se i na slučaj novinarkе dnevnog lista Vijesti [Dragane Šćepanović](#) koja je duži vremenski period bila izložena targetiranju portala Aktuelno.me. Novinarka je u tekstovima pomenutog portala omalovažavana, nazivana je "slijepim oružjem reketaša i medijskih tajkuna", "nervno nestabilnom i labilnom osobom", a optuživana je i kao neko ko sprječava razvoj opštine Kolašin. Sud je utvrdio da je novinarka kao javna ličnost povrijeđena na izrazito uvrjedljiv način serijom tekstova objavljenih na portalu Aktuelno, zbog čega joj je dodijeljena finansijska naknada, a portalu je naloženo da ukloni tekstove koji su bili predmet tužbe.

Novinarke su u slučajevima o kojima je pisalo Raskrinkavanje ([1,2,3](#)) u nekoliko navrata korišćene za internet prevare. Bez njihove saglasnosti pisalo se o određenim preparatima za mršavljenje, lijekovima za liječenje neplodnosti, a njihovo ime i prezime i generalno prepoznatljivost u javnosti korišćeni su i za promovisanje nepouzdatih sajtova za trgovinu kriptovalutama.

Nalazi ovog istraživanja pokazuju da se, po učestalosti i broju objava, kada govorimo o ženama koje nijesu iz Crne Gore, najčešće dezinformisalo o Oleni Zelenskoj, prvoj dami Ukrajine. Kreirane su lažne vijesti o njenom navodno raskalašnom životu, trošenju miliona dolara [na nakit](#), na [skupocjene automobile](#), tvrdilo se da [planira bjekstvo](#) iz zemlje, zatim da ima [ruski](#), pa zatim [izraelski pasoš](#)... Portal IN4S otišao je i korak dalje u dezinformisanju i manipulisanju tvrdeći da je Zelenska umiješana u otmicu i prodaju djece iz Ukrajine zapadnim zemljama.

Slijedi Kamala Haris, bivša potpredsjednica SAD-a i prošlogodišnja kandidatkinja na predsjedničkim izborima u Americi za koju se tvrdilo da je [lažirala vakcinaciju](#) protiv koronavirusa, našla se u središtu [bizarne teorije zavjere](#) kada je proglašena "satanističkim monstrumom", jer su pojedini pomislili da umjesto recepta za pripremu ukusne čuretine, govorila o tome kako u rerni ispeći bebu. Takođe [pripisano](#) joj je da podržava legalizaciju fentanila, heroina, kokaina, iako je Harisonova govorila o dekriminalizaciji droga za ličnu upotrebu.

Za antivakterske izmišljotine korišćeno je i ime britanske princeze od Velsa [Kejt Midlton](#), i to u trenutku kada je objavila da je podvrgnuta preventivnoj hemoterapiji, a regionalno poznata antivakserka Sladana Velkov tvrdila je kako Midlton nikada nije ni imala rak, već je bolest navodno lažirana.

Tu su naravno i neizostavne teorije o globalnoj eliti, novom svjetskom poretku, trgovini djecom... A u njima su četo glavne uloge "ponijele" i pojedine žene poput recimo [Grete Tunberg](#), ekološke aktivistkinje, za koju se (netačno i neutemeljeno) tvrdilo da je u rođaćkim vezama sa čuvenom porodicom Rotšild. Teoretičari zavjere, tačnije Saša Borojević, odnekud je "iskopao" [Majku Terezu](#) baš sad kada se u Davosu održavao Svjetski ekonomski forum, pa je upoređivao i sa Klausom Švabom, a u sve je uspio da umetne i Hilari Klinton, kao i da je nazove "šiptarkom" i optuži za trgovinu djecom... Međutim, "zaboravio" je da javnosti predoči bar jedan dokaz za sve iznijete tvrdnje. A u trenutku kada je neko pogrešno povezao ili preveo imena nastala je i dezinformacija o tome da predsjednica Evropske komisije [Ursula fon der Lajen](#) potiče iz nacističke porodice, međutim broj strani faktčeki utvrdili su da su ove tvrdnje netačne. I jedna od najmoćnijih žena Evrope godinama unazad, [Kristin Lagard](#), odavno već igra glavnu ulogu u lažnoj vijesti koja nikako da prestane da se širi. Nekadašnjoj predsjednici MMF-a, ministarki u vladi Francuske, a aktuelnoj predsjednici Evropske centralne banke (ECB), spočitava se da je izjavila: "Stari ljudi žive predugo i to je rizik za globalnu ekonomiju." Riječ je o potpuno pogrešnom citatu, jer je Lagard rekla nešto sasvim drugačije.

Ovi primjeri nam pokazuju da rodne dezinformacije imaju tendenciju da prikažu žene u negativnom svjetlu, bilo da je riječ o ženama na pozicijama moći, njihovim koleginicama u različitim profesijama ili su jednostavno usmjerene na podrivanje nekih temeljnih ženskih prava. Postojanje društvenih mreža dodatno "raspiruje" mizoginiju, a predrasude i netrpeljivost prema ženama rezultiraju i govorom mržnje.

Nažalost, učestale su i dezinformacije kojim se targetira žensko zdravlje i koje imaju za cilj podrivanje naučnih i medicinskih saznanja, poput onih da [HPV izaziva sterilitet](#) ili da je [mamografija opasna po zdravlje žena](#). Rasprostranjenost ovakvih dezinformacija alarm je za sveobuhvatniju edukaciju o zdravlju žena, ali i veću uključenost nadležnih za suzbijanje i ograničavanje dezinformacija.

Kako izvještavaju tradicionalni mediji?

Najuticajnije mediji u Crnoj Gori, odnosno oni sa jasnom uređivačkom politikom, rijetko su dezinformisali javnost o rodu, bilo da je vezano za žene, trans osobe ili bilo koju drugu skupinu.

Ipak, rijetko ne znači nikada. Tako je Javni servis, koji bi trebalo da bude primjer široke zastupljenosti svih društvenih grupa, emitovao emisiju **“Argumenti”** na temu „O suživotu u Crnoj Gori, te kako vjerske zajednice doprinose miru i toleranciji” u kojoj su gosti bili lideri četiri najveće vjerske zajednice u Crnoj Gori – mitropolit SPC Joanikije Mićović, reis IZ Rifat Fejzić, nadbiskup barski Rok Donlešaj i rabin Luciano Moše Prelević, a koja se u jednom dijelu dotakla i Nacrta Zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja.

Osim što je u emisiji otvoren prostor da se javnosti prikaže stav vjerskih zajednica kao relevantan u crnogorskom društvu u pogledu učešća u donošenjima zakona na temu ljudskih prava, pojedine izjave vjerskih poglavara bile su naučno neutemeljene i manipulativne. Tako su gledaoci od mitropolita SPC Joanikija Mićovića mogli čuti sljedeće: “Slučajevi promjena pola su dosta rijetki i imamo razumijevanja za takve ljude. Ali podsticati čovjeka na takvu jednu neprirodnu dilemu je zaista opasno jer se radi o maloljetnim ličnostima. Poznato je da oni koji promijene pol kasnije imaju probleme, žele da se vrate u prvobitno stanje, dolazi do neizlječivih trauma, dolazi do samoubistava... Zar nam i ovako nije dosta problema, nego hoćemo ih još? Moramo, iz pastirskih razloga imati stav o tome i mora se čuti”. To je izazvalo i **žalbu koalicije “Ravnopravno”** na izvještavanje RTCG-a. Međutim, mora se konstatovati da su RTCG i drugi “mejnstrim” mediji objavljivali sadržaj kojim se **zagovara** usvajanje ovog zakona, ali i **objašnjenja** šta su zablude i dezinformacije o tom aktu, kao i **pozive** na usvajanje Zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja.

Ipak, pojedini prilozi su, usljed želje da budu izbalansirani i da se pruži jednak prostor objema stranama na kraju kroz naslove plasirali teorije zavjere. To je slučaj sa prilogom TV Vijesti i tekstom objavljenom na portalu Vijesti čiji je naslov: **“Zakon o prepoznavanju rodnog identiteta – ljudsko pravo ili udar na porodicu”** a u kojem se mogu pročitati tvrdnje da je prepoznavanje rodnog identiteta urušavanje tradicije i udar na porodicu.

Prostor za dezinformisanje javnosti o ovoj temi omogućila je i **TV Adria**, i to kroz emisiju “Kontroverza” čiji je gost bio advokat Miomir Joksimović. Joksimović je u pomenutoj emisiji iznio niz spornih i netačnih tvrdnji poput onih da se nakon usvajanja Zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja “djeci neće moći određivati rod po rođenju”, da se teži ka tome “da se eliminiše mogućnost ja kao muškarac kažem sa sebe da sam muškarac”... Zakon je okarakterisao i kao samo jedan od koraka ka onemogućavanju najvećeg dijela populacije Crne Gore da žive onako kako žele i kako smatraju da treba u skladu sa svojim ličnim ubjeđenjima i vjerovanjima i u skladu sa objektivnim istinama koje su im prenijeli njihovi preci. Inače, riječ je o osobi koja je poznata po targetiranju LGBTIQ osoba, ali i po brojnim mizoginim komentarima, te širenju teorija zavjera koje su bile predmet naših ranijih analiza.

Razlog za izostanak veće količine dezinformacija na temu rodnog identiteta, a koji se u medijima mogao naći kroz politička saopštenja, može se tražiti u ćutanju većine partija o ovom i drugim srodnim zakonima.

Kada je u pitanju izvještavanje o ženama, ovi mediji uglavnom koriste afirmativan način izvještavanja, pa kroz naše istraživanje nijesmo našli dezinformacije kojima se targetiraju žene.

ZAKLJUČAK

Rodno zasnovane dezinformacije ne samo da iskrivljuju stvarnost, već i aktivno podstiču okruženje na govor mržnje, podjele i diskriminaciju, jer kada se ne osporavaju, ovi narativi postaju temelj za društvenu polarizaciju.

To, između ostalog, pokazuju i zabrinjavajući nalazi [istraživanja](#) koje je pokazalo da čak 64,6 odsto građana/ki Crne Gore smatra da je homoseksualnost bolest, 12,3 odsto to ne smatra, a 23,1 odsto je kazalo da ne zna. Kada je riječ o propagandnim narativima i teorijama zavjere iz oblasti međunarodne politike, podaci pokazuju da 39,6 odsto građana smatra da nas EU primorava da se odrekemo tradicionalnih vrijednosti, to ne smatra njih 36 odsto, a gotovo četvrtina (24,4 odsto) nema stav.

Edukacija, borba protiv netačnih informacija i podizanje svijesti javnosti ostaju ključni prioriteti za izgradnju otpornijeg i inkluzivnijeg društva, gdje svi građani i građanke mogu ravnopravno da učestvuju i razvijaju svoje potencijale, bez straha od diskriminacije ili nasilja. Generalno, prema istraživanjima, Crna Gora je u 2024. doživjela [strmoglav pad](#) u poštovanju prava LGBTIQ osoba.

Narativi prikazani u ovom istraživanju doprinose i produbljivanju društvenih podjela i jačanju predrasuda prema ženama i LGBTIQ osobama, što dovodi do njihove marginalizacije i smanjenja participacije u javnom životu, a sve veća prisutnost dezinformacija i online nasilja dodatno smanjuje povjerenje u institucije i ugrožava demokratske vrijednosti društva. Kao posljedica, mladi i ranjivi članovi društva često postaju manje sigurni u svoje mogućnosti i prava, što dugoročno negativno utiče na razvoj i koheziju zajednice.

